

ROZHLEDY

Miroslav Červenka

a generativní model metrické normy českého sylabotónického verše

Petr Plecháč

Generativní model Miroslava Červenky představený ve výsledné podobě v posmrtně vydané monografii *Kapitoly o českém verši* (2006)¹ je bezesporu nejdůkladnějším a nejpřiléhavějším popisem metrické normy novočeského verše. Na rozdíl od předchůdců, kteří vyvozovali obecné teorie z materiálové základny čítající jen několik stovek veršů a v důsledku tak povyšovali individuální tendence jednotlivých autorů na obecné principy a naopak, vychází Červenka z olbřímího korpusu o desítkách tisíc analyzovaných řádek reprezentativně pokrývajících všechny etapy vývoje novočeského verše. Na tomto základě pak modeluje metrickou normu pomocí sedmi *korespondenčních pravidel* (K), která určují vztah mezi jednotlivými metrickými pozicemi a jim odpovídajícími jazykovými jednotkami, třech *kontextových omezení* (KO), která specifikují nutný kontext přízvučné slabiky stojící na slabé době verše, a devíti *preferenčních pravidel* (P), „směřujících k rozlišení typických a převládajících rytmických konfigurací a konfigurací, které se vyskytnou méně často, zřídka nebo výjimečně“ (ČERVENKA 2006: 7–8):²

K1: „Každé pozici schématu odpovídá jedna a jen jedna slabika“ (IBID.: 20).

K2: „Po určeném počtu pozic následuje mezislovní předěl“ (IBID.: 21).

K3: „Silné pozici odpovídá přízvučná nebo nepřízvučná slabika“ (IBID.: 40).

1 Předchůdci tohoto modelu jsou Červenkovy reakce na práce Morrise Halleho a Samuela J. Keysera (HALLE — KEYSER 1966; HALLE 1968; HALLE — KEYSER 2008; ČERVENKA 1983, 1990) a zejména monografie o daktylu (ČERVENKA 1999b).

2 K5: „Slabé pozici metra odpovídá nepřízvučná slabika“ do výčtu nezahrnuji — jedná se o hypotézu, která je hned na dalších stranách Červenkou vyvrácena.

K4(d): „Silné pozici [daktylského] metra odpovídá přízvučná slabika“ (IBID.: 43).

K6(j,t): „Slabé pozici [dvoudobého] metra odpovídá nepřízvučná slabika nebo jednoslabičný přízvukový celek (takt)“ (IBID.: 58).

K7(t): „První, silné pozici trochejských veršů odpovídá přízvučná slabika“ (IBID.: 94).

K8: „Slabým pozicím za poslední silnou pozicí odpovídají nepřízvučné slabiky“ (IBID.: 117).

KO1(d): „Pokud silné pozici [daktylského metra] neodpovídá jednoslabičné slovo, neodpovídá následující slabé pozici přízvučná slabika“ (IBID.: 47).

KO2: „Pokud silné pozici neodpovídá přízvučná slabika, neodpovídá přízvučná slabika ani předchozí slabé pozici“ (IBID.).

KO3(j,t): „Slabé pozici [dvoudobého metra] může odpovídat přízvučná slabika jen v případě, odpovídá-li přízvučná slabika také následující pozici silné“ (IBID.: 63).

P1: „Mezi mezislovními předěly, jež se periodicky závazně opakují po určitém počtu pozic, se preferují mezislovní předěly posílené“ (IBID.: 23).

P2: „Při obsazování silných pozic se preferují přízvučné slabiky“ (IBID.: 42).

P3(d): „Při obsazování silné pozice [daktylského metra], jež je poslední pozicí schématu, se preferují přízvučné slabiky“ (IBID.: 44).

P4(d): „Při obsazování silné pozice [daktylského metra], která je první pozicí schématu, se preferují přízvučné slabiky“ (IBID.: 45).

P5(d): „Při obsazování slabé pozice [daktylského metra], která je druhou pozicí schématu, se preferují nepřízvučné slabiky“ (IBID.: 46).

P6(d): „Případně-li už na poiktovou slabou pozici [daktylského metra] přízvučná slabika, preferují se přízvučné slabiky ve slovech jednoslabičných“ (IBID.: 48).

P7: „Při obsazování slabých pozic se preferují nepřízvučné slabiky“ (IBID.: 65).

P8(j): „Při obsazování první slabé pozice [v jambu] se preferují jednoslabičná slova“ (IBID.: 90).

P9(d): „Při obsazování koncové pozice daktylských veršů zakončených dvěma slabými pozicemi se dává přednost nepřízvučné slabice“ (IBID.: 118).

Přes výše uvedené, troufám si tvrdit, není tento model prost některých nepřesností. Cílem tohoto příspěvku budiž na ně poukázat a pokusit se je uvést na pravou míru.

I První tři Červenkou postulovaná pravidla (K1, K2, P1) zachycují dle jeho vlastních slov sylabickou složku českého sylabotónického verše.

I.1 Nezbytnost P1 („Mezi mezislovními předěly, jež se periodicky opakují po určeném počtu pozic, se preferují mezislovní předěly posílené“) dokazuje Červenka na příkladu veršů Jiřího Koláře, v nichž se veršové členění zásadně rozchází s členěním syntaktickým a které jsou tak přes vzájemný izosylabismus čtenářem intuitivně vnímány nikoli jako sylabické, ale jako verše volné; K1 („Každé pozici odpovídá jedna a jen jedna slabika“) a K2 („Po určeném počtu pozic následuje mezislovní předěl“) tedy k definici sylabismu samy o sobě nestačí, nejsou-li zároveň ony periodicky se opakující mezislovní předěly „posíleny“ dalšími činiteli („vyšší postavení relevantního předělu v hierarchii předělů promluvočných, dále rým, přízvukov[á] klauzul[e] nebo jiné postupy“ [ČERVENKA 2006: 23]):

V tratolišti spadaného listí, v klesajícím
Ránu a mlze, jako v blízku básní Poeových,
Otevřená okna mezi kornatými

Větvemi kaštanů s unavenými tvářemi
Vyhřabujícími roztřesenými očima
Chuchvalce nespotřebovaného spánku,

V tratolišti spadaného listí a pískotu
Kosa, čekal jsem a naslouchal ranám z protější
Zdi, nadávkám vozky, jehož vůz uvázl

V blátě listopadové cesty [...]

(KOLÁŘ 1964: 86)

Příklad Kolářových veršů je ovšem přejat ze starší studie (ČERVENKA — SGALLOVÁ 2001) zaobírající se toliko veršem sylabickým. Nezodpovězena tak zůstává otázka, zda přistupuje-li při neshodě veršového a syntaktického členění k sylabismu i složka tónická, není už taková uspořádanost pro čtenáře

dostatečným signálem rytmizace. Zahrnutí „přízvukové klauzule“ (tónické uspořádanosti na konci veršové řádky) do výčtu „posilujících činitelů“ konečkonců implikuje, že pro popis normy sylabotónického verše je PI nadbytečné (postuluje nutnou přítomnost organizačního prvku v množině textů, přičemž tato množina je právě jeho přítomností definovaná). Že tomu tak ve skutečnosti není, můžeme empiricky zdůvodnit jen příkladem vybraným ze souboru zkoumaného materiálu, tedy textem, v němž při vzájemné diskrepanci veršového a syntaktického členění (a absenci rýmu) je dodržen jak izosylabismus, tak izotónismus řádek:

Oči hltající duhu, zeleň ukrývá
její křídovou tvář, vytřeštěnou z vikýře
zahradního altánku do mého okna. Duha,
oči, tvář do mého okna, duch však u těch s noži.
(KOLÁŘ 1964: 74)

V tomto úryvku, který je při běžném čtení bezesporu vnímán jako verš volný, je metrická norma sedmistopého trocheje porušena jen na dvou místech, přičemž v obou případech jde o přízvuk předložky „do“ v těžce vazbě („do mého okna“; porušuje K6). To, že čtenářská netečnost vůči sylabické a tónické organizaci textu není zapříčiněna těmito dvěma nemetrickými přízvuky, ale absencí jakéhokoli „posílení“ meziveršových předělů, můžeme ukázat srovnáním s obdobně přízvukově organizovaným textem, v němž meziveršové předěly „posíleny“ jsou:

Šlehnou a osvítlí náhle hlubný tmavý jícen,
kam čarovný hrad nadějí, snů a tužeb zřícen,
paprskem svým ozařují mnohou upomínku
a na věnec k hrobu snesou lupen po lupínku.
(VRCHLICKÝ 1875: 47)

Přestože Vrchlický porušuje normu sedmistopého trocheje hned třemi přízvuky polysylab a jedním přízvukem předložky na slabé pozici (*osvítlí, čarovný, nadějí, na věnec* [viz K6]), nedochází u něho, na rozdíl od Koláře, k zastření metrického půdorysu, neboť meziveršové předěly jsou posíleny jak předěly syntaktickými, tak přítomností rýmu. PI je tedy pro popis sylabotónického verše nezbytné, přízvukovou klauzuli ovšem mezi „posilující činitele“ zahrnovat nelze.

Problematický je ovšem i status tohoto pravidla. Zatímco ostatní preferenční pravidla rozlišují mezi metrickými konfiguracemi (tedy těmi, které neporušují žádné korespondenční pravidlo ani kontextové omezení) na základě frekvence jejich užívání (viz výše), případně oslabují platnost nějakého

korespondenčního pravidla (P2 oslabuje K4, P8 oslabuje K6 a KO3), P1 slouží přímo jako kritérium metričnosti. Z hlediska své funkce by tedy mělo být zařazeno nikoli mezi pravidla preferenční, ale pravidla korespondenční.

1.2 Nelze souhlasit ani s tím, že by K1, K2, a P1 modelovaly sylabickou složku. Výskyt mezislovních předělů po určeném počtu jednotek (pozic) vyžadovaný v K2 není výsadním atributem sylabismu. Jedná se o rys vlastní všem verzifikačním systémům, přičemž jednotlivé typy odlišuje právě až korespondence těchto veršových pozic s určitými jazykovými jevy; v sylabické verzifikaci a verzifikacích, v nichž k sylabismu přistupuje další organizační princip (sylobotónismus, „sylabická časomíra“,³ tónová verzifikace) je takovou jednotkou slabika (viz K1),⁴ v tónické verzifikaci je jí přízvukový takt (resp. mezipřízvukový interval), ve verzifikaci „ryze časoměrné“ je základní jednotkou „stopa“.

2 Zavedením K7 („První silné pozici v trocheji odpovídá přízvučná slabika“) diskvalifikuje Červenka konfigurace typu „A máš sestry jenom | v našem oku kalném“ (SLÁDEK 1880: 69), pro což argumentuje jejich nízkou četností: „Náš materiál desítek trochejských souborů svědčí, že četnost veršů s nerealizovaným prvním iktem překračuje jen ojediněle a jen o malinko naši konvenčně stanovenou hranici konstanty, tj. 5% [...] Rozhodneme-li se použít jako neutrální pozadí Mathesiem zaznamenanou četnost vzestupných incipitů z prózy [MATHESIUS 1931 (pozn. PP)], tj. cca. 20% hlavních vět, mělo by právě formulované korespondenční pravidlo K6(t), ale v pozměněné podobě pravidla preferenčního, platit i pro všechny uvedené autory v tomto oddílu“ (ČERVENKA 2006: 94–95).

2.1 Vzhledem k tomu, že je uznávána pouze jednoslabičná proklize (IBID.: 33), tzn. incipit xx... je vyloučen, a na slabé pozici může stát přízvuk pouze jednoslabičného slova (K6), je v trochejském verši jedinou myslitelnou konfigurací nepřívukující první S-pozici a zároveň neporušující metrum dvouslabičný předrážkový takt (tj. nepřívučné monosyllabon následované přízvučným). Výhodiskem pro srovnání tedy nemůže být Mathesiova statistika uvádějící četnost **všech** předrážkových taktů, ale statistika uvádějící četnost taktu xX. Ten je v neveršované řeči zastoupen v průměru 0,54 procenty (ČERVENKA — SGALLOVÁ 1968: 375; odtud čerpány i veškeré dále uvedené údaje o četnostech jednotlivých taktů).

3 K rozlišení „sylabická časomíra“ × „ryzí časomíra“ srov. GASPAROV 2012: 73–116.

4 Stranou necháváme skutečnost, že např. v anglické sylabotónické verzifikaci je možná realizace jedné pozice dvěma slabikami (srov. např. HALLE — KEYSER 2008). Nejedná se o nic jiného, než o oslabení sylabické složky ve prospěch tónické.

2.2 Za neutrální pozadí nelze považovat procentuální zastoupení v souboru všech taktů, ale pouze v souboru taktů, jež nejsou předem vyloučeny. Víme-li, že s výběrem metra se básník dobrovolně vzdává určitých rytmických konfigurací, pak usuzovat na působení nějaké další složky metrické normy můžeme až na základě zjištění procentuálního zastoupení sledované rytmické konfigurace v souboru ostatních **přípustných** konfigurací.

Relevantními pravidly, která v trochejském incipitu rozhodují o přípustnosti/nepřípustnosti, jsou, kromě právě diskutovaného, K₃ („Silné pozici odpovídá přízvučná nebo nepřízvučná slabika“) a K₆ („Slabé pozici [dvoudobého] metra odpovídá nepřízvučná slabika nebo přízvučné jednoslabičné slovo“). Na počátku trochejského verše tedy může stát libovolný nepředrážkový takt. Jedná-li se ale o takt lichoslabičný, pak musí být nutně následován předrážkovým taktem (předrážka realizuje slabou pozici nepřízvučně), nebo taktem jednoslabičným (tj. přízvučným monosylabem odpovídajícím slabé pozici); „Krásně bylo v Lešetíně | vesnička ta prostomilá“ (ČECH: 1883: 6), „Neuhasitelná lampa“ (RYBA 1804 : 20), „Vysokoprevozchoditelnější!“ (KOLLÁR 1832: 267), „Manželů, již z lící sotva porozkvětých“ (NERUDA 1858: 32) „Děmantův chtít tvrdost zvýšit“ (IBID.). Z předrážkových taktů přichází v úvahu, jak bylo ukázáno výše, jen xX.

Četnost předrážkových taktů a taktu xX v neveršované řeči je následující:

xX	0,0084	Xxx	0,2999	Xxxxxx	0,0076
X	0,0551	Xxxx	0,1369	Xxxxxxx	0,0008
Xx	0,3995	Xxxxx	0,0379	Xxxxxxxx	0,0002

Pravděpodobnost výskytu lichoslabičného taktu je ovšem snížena omezením pravého kontextu; výsledná pravděpodobnost (p) je tak součinem četnosti lichoslabičného taktu (p_n) a součtu četností přízvučných monosylab (0,0551) a všech předrážkových taktů (0,0621), tedy: $p = p_n \cdot (0,0551 + 0,0621) = p_n \cdot 0,1205$.

xX	0,0084	0,0084
X	0,0551 · 0,1205	0,0066
Xx	0,3995	0,3995
Xxx	0,2999 · 0,1205	0,0361
Xxxx	0,1369	0,1369
Xxxxx	0,0379 · 0,1205	0,0046
Xxxxxx	0,0076	0,0076
Xxxxxxx	0,0008 · 0,1205	0,0001
Xxxxxxxx	0,0002	0,0002

Součet výsledných hodnot (druhý sloupec) je 0,6. Řídil-li by se básník na počátku trochejského verše pouze jazykovým automatismem, měly by incipity xX pokrývat přibližně $0,0084/0,6 = 0,014$, tj. 1,4 % veršů.⁵ Četnost nepřízvučnosti první S-pozice v trocheji se u autorů 19. století i první poloviny 20. století pohybuje většinou mezi 3–6 % (viz ČERVENKA 1971a: 24–26), což svědčí naopak o tom, že nepřízvučný incipit v trochejském verši je pro většinu sledovaných autorů vítaným rytmickým zpestřením, které uplatňují nad rámec jazykové pravděpodobnosti. K7 proto nemá v popisu metrické normy žádné opodstatnění.

3 Pravidlem K4 („Silné pozici [daktylského] metra odpovídá přízvučná slabika“) reflektuje Červenka zásadní odlišnost akcentuace vnitroveršových silných pozic v dvoudobých a třídobých rozměrech; u prvních jmenovaných míra akcentuace nezřídka klesá pod 75 %, u daktylských textů⁶ se obvykle pohybuje v rozmezí 95–100 % (ČERVENKA 2006: 41–43). Zatímco jamb a trochej nacházejí základní prostředek k vypuštění přízvuku na silné pozici ve frekventovaném čtyřslabičném nepředrážkovém taktu (Xxxx) obsazujícím sekvenci silná-slabá-silná-slabá, případně ve frekventovaném tříslabičném taktu Xxx s výše popsaným obligátním pravým kontextem (přízvučné monosylabon nebo předrážkový takt), v daktylských rozměrech může analogická situace nastat jen při použití ojedinělého nepředrážkového šestislabičného taktu (Xxxxxx) realizujícího řadu silná-slabá-slabá-silná-slabá-slabá, případně při použití také nečetného pětislabičného taktu Xxxxx, který je opět nutně následován přízvučným monosylabem nebo předrážkovým taktem (IBID.: 44); „Melancholické tu mouchy si bzučí“ (BABÁNEK 1900: 15), „spravedlnosti, v boj šlechtný kráčet“ (PECHOVÁ-KRÁSNOHORSKÁ 1922: 70), „[...] pohraničáře, své spolubojovníky!“ (IBID.).

Polemiku s K4 nelze na rozdíl od polemiky s K7 opírat o srovnání jazykových předpokladů s rytmickými tendencemi obsaženými v textech. Četnost taktů Xxxxxx je v neveršované řeči 0,76 %, četnost taktů Xxxxx je 3,79 %, se započtením podmínky pravého kontextu pak 0,0379. $0,1205 = 0,046$, tj. 0,46 %. Propočítávat pravděpodobnost pro veršovanou řeč (tedy pravděpodobnost

5 Ani náš výpočet není prostý nedostatků. U dlouhých lichoslabičných taktů může být podmínka pravého kontextu redundantní, neboť mohou pokrývat celou rozlohu mužského verše („Nejen Čechy, chechtala se | Internacionála“ [DYK 1927: 19]). Dále lze předpokládat, že pravděpodobnost užití předrážkového taktu uvnitř verše bude snížena primární shodou veršového a syntaktického členění; spotřebovávají-li se silné promluvové předěly na hranicích veršů, bude jich uvnitř verše oproti prosté jazykové pravděpodobnosti pramálo — pouze po takovém předělu se ovšem může objevit takt předrážkový (jinak se předrážka přimyká k taktu předchozímu). Jedná se ale, doufám, o zkresení, která by neměla výsledky nikterak významněji ovlivnit.

6 Daktylotrochejským rozměrům se Červenka blíže nevěnuje.

výskytu v souboru taktů neporušujících na daném místě metrum), která daný údaj nezbytně navýší, nemá v tomto případě valného smyslu. Letmý pohled na údaje o frekvenci taktů v třídobých rozměrech (ČERVENKA 1971b: 142–143) ukáže, že šestislabičné nepředrážkové takty se objevují jen u zlomku zkoumaných autorů (Hněvkovský, J. Nejedlý, Pfleger-Moravský, Bezruč), a to pouze se zastoupením, které nedosahuje ani frekvence v neveršované řeči (0,1%–0,5%). Pětislabičné takty se objevují (bereme v potaz jen verše mužské)⁷ pouze u čtyř autorů (J. Nejedlý, Klicpera, Šafařík, Pfleger-Moravský)⁸ v zastoupení 0,2–0,4%.

Připustíme-li ovšem K₄ jakožto součást metrické normy, nutně tím nabouráme systémovost popisu. Ačkoli četnost pěti- a šestislabičných taktů v dvoudobých rozměrech není o nic vyšší než v třídobých (viz ČERVENKA — SGALLOVÁ 1968: 377), není zavedeno korespondenční pravidlo, které by to reflektovalo (* „V dvoudobých rozměrech odpovídá vždy alespoň jedné ze dvou po sobě jdoucích silných pozic přízvučná slabika“). Tato skutečnost je řešena na jiné, rytmické úrovni popisu (tzv. přízvuková disimilace iktů [srov. ČERVENKA 1971a, 1999a, 2006: 135–170]) a v pravidlech jí odpovídá P₂ („Při obsazování silných pozic se preferují přízvučné slabiky“). Komplexnost již citovaného Rybova trocheje „Neuhasitelná lampa“ je tak v modelu zachycena tím, že řádka nedodrží preferenci P₂ hned dvakrát, aniž by vyžadovala zvláštní opatření na rovině metrické (korespondenční pravidlo). V daktylském textu je ale táž situace („Melancholické mouchy“) díky K₄ traktována jako nemetrická. Chceme-li tedy, aby jedna kategorie popisu reflektovala v různých verších tytéž jevy, měl by být status tohoto pravidla degradován z korespondenčního na preferenční („V třídobých rozměrech se přízvukování vnitroveršových silných pozic blíží konstantě“).

4 Zde uvedené korekce jsou sice jen „kosmetickými“ úpravami Červenkovu modelu, je ale třeba si uvědomit jejich implikace. Vezměme např. Krchovského verš „Přisedl jsem si k ní (se slušným dotazem)“ (KRCHOVSKÝ 2010: 148) citovaný Červenkou jako příklad užití šestislabičného taktu v daktylském verši, které je ale natolik vzácné, že nikterak neoslabuje platnost K₄ (ČERVENKA 2006: 44). Ve skutečnosti by ale při aplikaci nepozměněných pravidel tento verš způsobil, že celá báseň nebude traktována jako daktylská (šestislabičný takt porušuje K₄), ale jako psaná alexandrinem (šestislabičný takt zde pouze neodpovídá preferenci a ostatní kontext alexandrin vyvlučuje).

7 V ženských verších se pětislabičné takty objevují častěji, v drtivé většině ale obsazují koncovou sekvenci silná-slabá-slabá-silná-slabá. Podmínka pravého kontextu u proto odpadá.

8 Autory z Thámovu almanachu necháváme stranou. Přes nepochybné daktylské tendence se jedná stále o verš sylabický.

Tyto otázky nabývají na důležitosti zejména v souvislosti s projektem automatické analýzy verše (srov. IBRAHIM — PLECHÁČ 2011; IIDEM [v tisku]). Plánované softwarové zpracování většiny básnické produkce 19. a počátku 20. století (*ČESKÁ ELEKTRONICKÁ KNIHOVNA*) by mělo poskytnout data o objemu, který je pro manuální zpracování zdaleka nedostupný (1 700 sbírek čítajících více než 2,5 milionu veršů), což může mimojiné vést k dalším korekcím Červenková modelu. Algoritmy softwaru rozpoznávající metrum básně ale musí být založeny na co možná nejpreciznějším popisu principů, jimiž se řídí dosud zpracovaný materiál. Zde uvedené poznámky k tomu, doufám, alespoň v malé míře přispěly.

Stat' vznikla v rámci projektu GAČR P406/11/1825.

Prameny

BABÁNEK, Karel

1900 *Když slunce zapadá* (Praha: K. Weinfurter); dostupné na <http://www.ceska-poezie.cz/cek/sbirka/?id=8>

ČECH, Svatopluk

1883 *Lešetínský kovář* (Praha: E. Grégr & E. Valečka); dostupné na <http://www.ceska-poezie.cz/cek/sbirka/?id=1138>

ČESKÁ ELEKTRONICKÁ KNIHOVNA

[online] <http://www.ceska-poezie.cz>

DYK, Viktor

1927 *Zpěvy v bouři* (Praha: Š. Jež); dostupné na <http://www.ceska-poezie.cz/cek/sbirka/?id=137>

KOLÁŘ, Jiří

1964 *Náhodný svědek* (Praha: Mladá fronta)

KOLLÁR, Ján

1832 *Slávy dcera* (Budapest: Trattner/Károly); dostupné na <http://www.ceska-poezie.cz/cek/sbirka/?id=410>

KRCHOVSKÝ, J. H.

2010 *Básně sebrané* (Brno: Host)

NERUDA, Jan

1858 *Hřbitovní kvítí* (Praha: K. Bellmann); dostupné na <http://www.ceska-poezie.cz/cek/sbirka/?id=695>

PECHOVÁ-KRÁSNOHORSKÁ, Eliška

1922 *Ozvěny doby* (Praha: PAT); dostupné na <http://www.ceska-poezie.cz/cek/sbirka/?id=432>

RYBA, Jakub Jan

1804 *Svatohorský kůr* (Praha: B. Haase); dostupné na <http://www.ceska-poezie.cz/cek/sbirka/?id=1325>

SLÁDEK, JOSEF VÁCLAV

1880 *Jiskry na moři* (Praha: Militký a Novák); dostupné na <http://http://www.ceska-poezie.cz/cek/sbirka/?id=883>

VRCHLICKÝ, Jaroslav

1875 *Z hlubin* (Praha: J. Otto); dostupné na <http://www.ceska-poezie.cz/cek/sbirka/?id=1083>

Literatura

ČERVENKA, Miroslav

1971a „Rytmičtý impuls českého sylabotónického verše“; in idem: *Statistické obrazy verše* (Praha: ÚČSL ČSAV), s. 9–30

1971b „Epický daktyl“; in idem: *Statistické obrazy verše* (Praha: ÚČSL ČSAV), s. 75–145

1983 „Metrická norma jambu a trocheje; Halle-Keyserova teorie a verš ruský a český“; in idem: *Z večerní školy versologie I* (Praha: Pistorius [samizdat])

1990 „Halle-Keyserova teorie a slovanská metrika“; *Slavia* LIX, č. 2, s. 143–156

1999a „Přízvukový rytmus v třístopých trochejích a jambech“, *Česká literatura* XLVII, č. 5, s. 456–460

1999b *Z večerní školy versologie IV; daktyl* (Praha: ÚČL AV ČR)

2006 *Kapitoly o českém verši*; edd. K. Sgallová, J. Holý (Praha: Karolinum)

ČERVENKA, Miroslav — SGALLOVÁ, Květa

1968 „Distribuce mluvních taktů ve verši a v próze“; in *Československé přednášky pro VI. mezinárodní sjezd slavistů* (Praha: Academia), s. 373–382

2001 „Přízvukový rytmus v českém folklorním verši“; *Česká literatura* II, č. 3, s. 254–279

GASPAROV, Michail

2012 *Nástin dějin evropského verše*; přel. Alena Machoninová, Robert Ibrahim (Praha: Dauphin) [1989]

HALLE, Morris

1968 „Žirmunskij's theory of verse. A review article“; *The Slavic and East European Journal* XII, s. 213–218

HALLE, Morris — KEYSER, Samuel Jay

1966 „Chaucer and the study of prosody“; *College English* XXVIII, č. 3, s. 187–219

2008 „Teorie metra“; přel. P. Plecháč; *Aluze* XI, č. 3, s. 58–85 [1971]

IBRAHIM, Robert — PLECHÁČ, Petr

2011 „Towards the automatical analysis of Czech verse“; in Barry P. Scherr, James Bailey, Evgeny V. Kazartsev (edd.): *Formal Methods in Poetics; A Collection of Scholarly Works dedicated to the Memory of Professor M. A. Krasnoperova* (Lüdenscheid: RAM-Verlag), s. 275–285

[v tisku] „Jak poznat metrum?“; in O. Sládek (ed.): *Jan Mukařovský dnes. Tradice a perspektiva*

MATHESIUS, Vilém

1931 „K dynamické linii české věty“; *Časopis pro moderní filologii* XVII, s. 71–81

Résumé

This essay is concerned with the generative description of the metric norm of Czech syllabotonic verse explicated in Miroslav Červenka's *Kapitoly o českém verši* (Chapters on Czech Verse, 2006). On the basis of linguistic predeterminants of the occurrences of certain rhythmic configurations, the author takes issue with some conceptual points of the generative description, and endeavours to simplify the model for a computer analysis of verse lines.

Klíčová slova / Keywords

Červenka, Miroslav — versologie — generativní metrika

Červenka, Miroslav — theory of verse — generative metrics